

Net uit: Jouw gezicht zal het laatste zijn

Jouw gezicht zal het laatste zijn door João Ricardo Pedro, uit het Portugees vertaald door **Kitty Pouwels**, uitgegeven door [Signatuur](#), 2013.

Op het schoolbord staat een wiskundige formule. Geen moeilijke, zegt de leraar, een formule voor beginners, voor iedereen te begrijpen. Je hersenen kraken zachtjes, maar inderdaad: je volgt het pad van de cijfers en symbolen, want als x is... dan is y ... Je bent er bijna... Ja! Je snapt het. Je hebt het! Maar wat gebeurt er nu? Twee keer met je ogen knipperen en het is je ontglipt; je kunt weer opnieuw beginnen.

Roman?

Het lezen en vertalen van *Jouw gezicht zal het laatste zijn* bezorgde mij een vergelijkbare gewaarwording. Het is de debuutroman van João Ricardo Pedro, waarmee hij de prestigieuze LeYa-prijs won. Alhoewel, roman? De verschillende hoofdstukken lijken op zichzelf te staan. We ontmoeten drie generaties van de Portugese familie Mendes, maar telkens vanuit een ander perspectief. Duarte grootvader, Augusto, is een arts uit een vooraanstaande familie die tijdens de dictatuur van Salazar naar het binnenland van Portugal vlucht. (Waarvoor?) Zijn zoon Antonio, Duarte vader, keert getraumatiseerd terug uit de koloniale oorlog in Angola. Duarte zelf is een wonderkind dat op zijn eerste elektrische orgeltje – zonder batterijen – hele symfonieën speelt, maar jaren later, als conservatoriumstudent, abrupt een einde maakt aan zijn muzikale carrière. (Waarom?) Telkens wordt een moment in hun leven kort en helder belicht, in flonkerende verhalen die naar elkaar verwijzen en een geheel lijken te vormen. Een spinnenweb dat zich uitstrekt over drie continenten: Europa, Afrika en Zuid-Amerika, en dat jou als lezer gevangen houdt. Je gaat op in het moment. Je wilt begrijpen hoe het zich tot de andere verhoudt. Maar hoe je ook tuurt, het hele web met al zijn draden krijg je niet te zien.

Na de eerste lezing was ik nog vol goede hoop: ik begrijp de samenhang niet helemaal, maar dat komt nog wel, dacht ik. Voor ik hiermee klaar ben, weet ik wie de moord in hoofdstuk 1 gepleegd

heeft en waarom. Dan zal ik ook de betekenis zien van al die eenogige, eenbenige en zichzelf radicaal afkappende personages. Tijdens het vertalen dacht ik telkens dat ik 'het' te pakken had, dat ik nu wist hoe alles in elkaar stak, of toch bijna... Om de volgende dag gedesillusioneerd te moeten vaststellen dat het me weer niet gelukt was.

Droom

Ik overwoog de schrijver recht op de man af te vragen hoe het zat, maar vond dat een zwaktebod. Was ik nu juist niet als expert aangetrokken om dit boek te vertalen? Ik had gewoon nog niet goed genoeg gelezen. Google bood raad. Ik vond een interview met Pedro waarin hij met een lachje toegeeft dat niet alles verklaarbaar is in zijn boek. Hij leek me een beminnelijk mens, geen sadist die lezers tart om ze te tarten. Tot zijn ontslag in 2009 had hij als technisch ingenieur gewerkt. Het ontslag gaf hem de vrijheid (en hij laat niet na om in elk interview zijn vrouw en kinderen te bedanken voor hun steun en medewerking) om een oude droom te verwezenlijken: hij wilde schrijven. In de twee jaar die volgden bracht hij zijn werkuren van voorheen, vijf dagen per week van half negen tot half vijf, achter zijn bureau door met de luxaflex dicht alsof het nacht was, en vond zichzelf uit als schrijver. Pas na verloop van tijd ontstonden er verbanden en personages, en daarmee het verlangen de losse fragmenten tot een geheel te maken.

Het raadsel was opgelost: er was geen oplossing. Even haalde ik opgelucht adem: het lag dus niet aan mij dat ik niet alles begreep. Ik hoefde niet langer te zoeken naar dat ene woord, die ene zin die de sleutel vormde en dan ook niet verkeerd mocht worden vertaald. Toch bleef er iets wringen. Wie was die schilderes met maar één been? Wie vermoordde Celestino? Wat stond er in de brief die Augusto Mendes uit Buenos Aires kreeg? Naar mijn idee bestond er wel degelijk een verband tussen deze vragen, of de schrijver dat nu zo had gewild of niet. Lang nadat ik mijn vertaling had ingeleverd, peinsde ik hier nog over tijdens het wandelen of onder de douche. *Jouw gezicht zal het laatste* zijn nodigt daartoe uit. In slechts 183 pagina's lokt het je een wereld binnen waarin niets is wat het lijkt en elk detail van doorslaggevend belang kan zijn. Een boek als een droom.